

правял и за нѣвгашното наше славно минало — за славнитѣ ни и силни царе и тъй всѣвалъ у тѣхъ първитѣ семена отъ народно съзнание и родолюбие. За проститѣ абаджии словата на о. Неофита били цѣло обаятелно откровение. О. Неофитъ още почналъ да проповѣдва на цариградскитѣ българи, че българскиятъ народъ трѣбвало вече да отхвърли омразното грѣцко духовенство, Цариградъ да стане главенъ български центъръ и да се съгради тамъ българска черкова, въ която да се събиратъ всички тамшени българи, да се опознаятъ и се обикнатъ и да заработятъ по-енергично за народно свѣстяване и благо. Въ турско време това могла да извърши само Черковата. Но презъ една нощъ стражаритѣ на грѣцкия патриархъ грабватъ о. Неофита и го предаватъ на единъ параходъ, който го откарва на Св. Гора. Следъ нѣкое време о. Неофитъ пакъ се връща въ Цариградъ: тамъ голѣмиятъ отечественъ дългъ го викалъ. Въ Цариградъ, освенъ старитѣ си приятели (Ив. Спасовъ, Василиаки Великовъ, чорбаджи Стоянъ Чалъковъ и др.) той намѣрилъ и нови: Илариона Стояновъ (Михайловски); Сава Стойковъ (бащата на Г. С. Раковски) А. П. Гранитски, Г. Кръстевичъ, Ив. Богоровъ и др.

Сега о. Неофитъ и вѣрниятъ му сподвижникъ Иларионъ Стояновъ заработили още по-смѣло и по-енергично за българска черкова въ Цариградъ. Идеята подкрепили търговцитѣ - братя Христо и Никола Тѣпчилешови, Д. Тошковъ, Георги Ив. Золотовичъ, Стефанъ и Димитъръ Гешови, Гаврилъ Моравеновъ и др., и ученикѣ: д-ръ З. Струмски и Ал. Екзархъ, който наскоро се билъ върналъ въ Цариградъ отъ Русия. О. Неофитъ и Иларионъ Стояновъ отишли и по-далечъ: опълномощени отъ българскитѣ еснафи и търговци въ Цариградъ, тѣ въ 1845 г. подали молба до В. Порта за по-голѣми черковни правдини: въ българскитѣ епархии владицитѣ да бждѣли българи и тѣхъ да ги избирали българитѣ, въ синода при Грѣцката патриаршия да заседаватъ трима владици българи, и пр. Още о. Неофитъ и Иларионъ подали на великия визиръ (Рашидъ паша) заявление, въ което му изложили злосторствата на грѣцкото висшо духовенство надъ вѣрнитѣ султанови поданиници-българитѣ което духовенство всѣкакъ се стараело да ги погърчи, та да се образува единъ голѣмъ грѣцки народъ, който единъ день да възстане противъ турцитѣ и да възобнови нѣкогашната византийска империя. Разбира се, законнитѣ молби на о. Неофита и Илариона останали безъ послѣдствие. Но, благодарение на доноситѣ на грѣцкитѣ първенци, висши турски чиновници, въ Грѣцката патриаршия се поддигналъ голѣмъ шумъ и озлобение. По сила на своето високо положение и съ разни кле-